

การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา*

TRISIKKHA INTEGRATION FOR HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT OF VOCATIONAL LEARNING

เรืองยศ สารพุดิเศรษฐ์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง, สุรพล สุยะพรหม
Rueangyoss Saraputtised, Kiattisak Suklueang, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: 168jeans@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา และเพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านทักษะ อันดับสามคือ ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามลำดับ 2. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา พบว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา และหลักไตรสิกขา พบว่ามีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษาตามโมเดล BMW ประกอบด้วย ศีล (พฤติกรรม : Behavior) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์” การพัฒนาตามสมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น : Mind) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ความรู้” และการพัฒนาตามปัญญา (องค์ความรู้ : Wisdom) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” และ “ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ”

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักไตรสิกขา; การพัฒนา; ทุนมนุษย์อาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research paper were to study the condition of human capital development, to study the causal relationship factors affecting the development of vocational human capital. and to present the integration of the Trisikkha principles for the development of vocational human capital, conducted by the mixed research methods.

The results of the research were as follows: 1. The condition of human capital development of the Office of Vocational Education Commission by overall was at high level ($\bar{X} = 3.82$). in all aspects, including applicability and responsibility, followed by skills, followed by knowledge, and morality, ethics, and desirable characteristics respectively. 2. The causal relationship factors affecting the development of vocational human capital: It was found that the 21st century learning system modification had direct, indirect, and collective influences on the development of human capital of vocational education. and Trisikkha were found to have a direct influence and the combined influence affects the development of human capital of vocational education with statistically significant level at the 0.05. 3. Integration of the Trisikkha principles for the development of human capital in vocational education according to the BMW model, consisting of precepts behavior will enable learners to develop "morality, ethics and desirable characteristics". Development according to Samadhi principle will yield learners minds to give "knowledge" and development according to intelligence Wisdom will give learners "skills" and "applicability and responsibility"

Keywords: Integration; Trisikkha; Development; Human Capital of Vocational

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศพร้อมขับเคลื่อนอาชีวศึกษายกกำลังสอง “สู่มิติใหม่ อาชีวศึกษาไทย” มุ่งผลิตและพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) ด้วยศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) เพื่อยกระดับศักยภาพกำลังคนอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของประเทศ พร้อมโชว์ศักยภาพกระแสดอรับจากผู้ประกอบการชั้นนำระดับประเทศและระดับโลก โดยเข้ามาช่วยพัฒนาหลักสูตร แบบ 1 เอกชนต่อ 1 วิทยาลัย ใน 7 สายงานหลัก รวม 32

แห่ง ตั้งเป้าจัดตั้งศูนย์ HCEC อาชีวศึกษา 50 แห่ง สิ้นปี 2563 และครบ 100 แห่ง ในปี 2564 มีการประกาศความพร้อมในการสร้างกลไกขับเคลื่อนอาชีวศึกษายกกำลังสอง ด้วย ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) ของอาชีวศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) สู่ความเป็นเลิศ และยั่งยืน สอดคล้องกับแผนงานการปฏิรูปการศึกษายกกำลังสอง โดยมุ่งเน้นให้ กระบวนการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งจำเป็นต้อง “ปลดล็อก” จากการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมที่ไม่ตอบโจทย์การทำงาน ที่ก่อให้เกิด Skill Gap หรือปัญหาช่องว่างทางทักษะที่ไม่เพียงพอต่อการทำงานจริง โดยต้อง “ปรับเปลี่ยน” เชื่อมโยงความรู้และทักษะที่จำเป็น และสอดคล้องเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้ตอบโจทย์กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ และ “เปิดกว้าง” ด้วยการ ผันกำลังระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการเตรียมความพร้อมการพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนกำลังคนในทุกมิติสู่ความเป็นเลิศในแต่ละด้าน เพื่อให้สอดคล้อง ับความต้องการของตลาดแรงงาน ที่ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมต้องการ ตลอดจนเป็นการเพิ่มพูนทักษะกับมืออาชีพในสถานที่จริง เพื่อให้ได้ศักยภาพแรงงานที่ตรงกับ ความต้องการ และมีความเป็นเลิศอย่างแท้จริง (Living Excellence News, 2563)

ปัจจุบันตลาดแรงงานไทยมีแนวโน้มการจ้างงานทักษะสูงเพิ่มขึ้น แต่ใน ขณะเดียวกัน พบว่ามีการขาดแคลนแรงงานทักษะในบางสาขา โดยเฉพาะช่างเทคนิคและ ช่างฝีมือ ซึ่งเป็นอาชีพที่ ต้องผ่านระบบอาชีวศึกษา ทั้งนี้การขาดแคลนแรงงานไม่ได้เกิด จากการผลิตแรงงานได้ไม่เพียงพอ แต่เกิดจากปัญหาคุณภาพของระบบอาชีวศึกษา โดยมี ข้อสังเกต 3 ประการดังต่อไปนี้ (ณัฐสิฏ์ รักษาเกียรติวงศ์, มปท.)

ประการแรก การขาดแคลนช่างเทคนิคและช่างฝีมือไม่ได้เกิดจากการที่ระบบ อาชีวศึกษาผลิตบุคลากรไม่เพียงพอ ข้อมูลการสำรวจความต้องการแรงงาน โดยสำนักงาน สถิติแห่งชาติชี้ว่าในปี 2556 มีตำแหน่งงานช่างเทคนิคและช่างฝีมือที่ว่างอยู่รวมกัน ประมาณ 35,000 ตำแหน่ง ทั้งในช่วงเดียวกันนั้นมีผู้เพิ่งจบการศึกษาระดับ ปวส. สาย เทคนิคทั้งหมดประมาณ 120,000 คน ซึ่งหมายความว่า ตำแหน่งงานทั้งหมดที่ว่างอยู่ควร สามารถบรรจุได้จนเต็มทุกตำแหน่ง โดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. เพียงรุ่นเดียว การ เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานช่างเทคนิคและช่างฝีมือมีสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้จบ ปวส. สายเทคนิคส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานช่างตามที่ศึกษามา โดยกว่า 47% ทำงานอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ช่าง ประมาณ 19% เรียนต่อ และอีกประมาณ 20% เป็นไม่ได้ทำงานและไม่ได้เรียน ต่อ โดยมีผู้จบการศึกษา ปวส. สายเทคนิคเพียง 14% เท่านั้นที่ทำงานช่างเทคนิคหรือ ช่างฝีมือ

ประการที่สอง มีผู้สำเร็จการศึกษา ปวส. สายเทคนิคประมาณ 47% ที่ทำงานในระดับต่ำกว่าช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือ จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2556 พบว่า รายได้เฉลี่ยของผู้เพิ่งจบ ปวส. สายเทคนิคที่ประกอบอาชีพช่างเทคนิคจะมีค่าจ้างเฉลี่ยประมาณ 9,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสูงกว่าการประกอบอาชีพอื่นซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะได้ค่าจ้างประมาณ 7,500 บาทต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้วจะเห็นว่าส่วนต่างรายได้ของผู้ประกอบอาชีพสองกลุ่มดังกล่าวสูงถึง 1,500 บาท ดังนั้นเหตุที่ผู้เพิ่งจบ ปวส. สายเทคนิคไม่ทำงานช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือนี้น่าจะไม่ได้เป็นเพราะงานดังกล่าวมีค่าตอบแทนที่ไม่น่าดึงดูด แต่น่าจะเพราะมีสาเหตุอื่นที่ทำให้ทำงานตรงตามที่ศึกษามา

ประการสุดท้าย สาเหตุที่ผู้เพิ่งจบ ปวส. สายเทคนิค 47% ประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยกว่าช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือน่าจะเป็นเพราะมีปัญหาด้านคุณภาพจึงไม่เป็นที่ต้องการของนายจ้าง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ประเด็นนี้ได้โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ ซึ่งแบ่งแรงงานตามระดับการศึกษาที่นายจ้างต้องการ ทั้งนี้อาชีพช่างเทคนิคและช่างฝีมือจำเป็นต้องใช้ทักษะที่ผ่านการฝึกฝนมา ซึ่งตามนิยามขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) นั้น ระดับการศึกษาที่เหมาะสมแก่อาชีพทั้งสองคือระดับอาชีวศึกษา แต่จากการสำรวจดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากว่า 43% ของตำแหน่งงานช่างเทคนิคที่ว่างอยู่นั้นเป็นตำแหน่งที่นายจ้างต้องการผู้สมัครที่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ในขณะที่มีเพียง 27% ที่นายจ้างระบุว่าต้องการผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาระดับปวส. และเมื่อพิจารณาความต้องการแรงงานอาชีพช่างฝีมือ พบว่ากว่า 51% ของตำแหน่งงานว่าง เป็นตำแหน่งที่นายจ้างต้องการผู้สมัครที่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนอีก 31% นั้นต้องการการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือระดับ ปวช. และมีเพียง 16% ที่ต้องการผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ข้อมูลความต้องการแรงงานอาชีพทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นว่าระบบอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตบุคลากรที่มีทักษะความรู้ตรงกับความต้องการของนายจ้างได้ ปัญหาทั้ง 3 ประการสามารถสรุปได้ว่าปัญหาของระบบอาชีวศึกษาไทยไม่ใช่ปัญหาเชิงปริมาณ แต่เป็นปัญหาเชิงคุณภาพ ซึ่งกินความหมายถึงการที่ระบบอาชีวศึกษาลดทักษะที่นายจ้างไม่ต้องการ หรือการที่ระบบอาชีวศึกษาลดทักษะตรงกับที่นายจ้างต้องการแต่ผู้จบการศึกษาไม่มีทักษะเพียงพอด้วย

จากความสำคัญของปัญหาและเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษาทั้งด้าน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษาโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาพัฒนาด้านจิตใจด้วย

โดยศึกษาเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา และการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ว่ามีอิทธิพลต่อการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษาหรือไม่อย่างไร ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างทุนมนุษย์อาชีวศึกษาซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา โดยอาศัยการบูรณาการระหว่างศาสตร์ตะวันตกและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และช่วยให้นักวิจัย นักวิชาการ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการพัฒนาเสริมสร้างทุนมนุษย์อาชีวศึกษาตามแนวทางที่นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 2,055 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2565)

2.2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือ ตัวแปร ไว้เป็น 1 พารามิเตอร์ ใช้ตัวอย่าง 10-20 ตัวอย่าง จากกรอบแนวคิดการวิจัยพบว่ามีค่าพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณภายใต้โมเดลลี สเลตทั้งหมด 35 พารามิเตอร์ ใช้เส้นพารามิเตอร์ละ 10 ตัวอย่างเท่ากับ $35 \times 10 = 350$ ตัวอย่าง

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน

ผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน อาจารย์ในสถาบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน ตัวแทนนิสิตนักศึกษา จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน รวม 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ทุณมนุษย์ของอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ 3) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 และ 4) หลักไตรสิกขา ในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือโดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

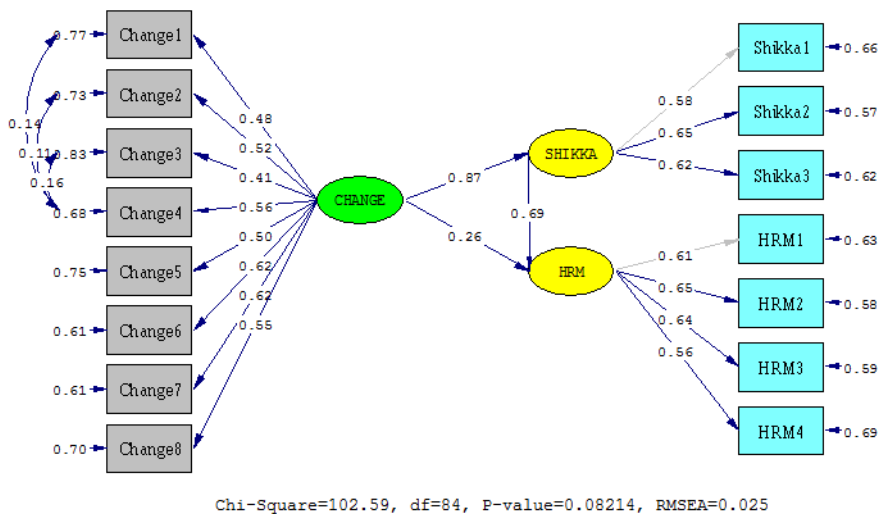
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 350 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.92$) รองลงมาคือ ด้านทักษะ ($\bar{X}=3.87$) อันดับสามคือ ด้านความรู้ ($\bar{X}=3.84$) และด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X}=3.64$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา พบผลการศึกษาดังนี้

จากการทดสอบเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 และหลักสูตรไตรสิกขามีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการเสริมสร้างทุนมนุษย์อาชีวศึกษา สามารถสรุปเป็นตารางผลการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษาที่มีหลักไตรสิกขาเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปรเหตุ	SHIKKA			HRM		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE
CHANGE	0.87** (0.09)	-	0.87** (0.09)	0.86** (0.09)	0.60* (0.20)	0.26** (0.09)
SHIKKA	-	-	-	0.69** (0.23)	-	0.69** (0.23)
ค่าสถิติ	Chi-Square = 102.59, df = 84, GFI = 0.9, AGFI = 0.95, RMSEA = 0.025					
สมการโครงสร้างของตัวแปร	SHIKKA			HRM		
R2	0.75			0.87		
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร						
ตัวแปรแฝง	SHIKKA	HRM	CHANGE			
SHIKKA	1.00					
HRM	0.92	1.00				
CHANG	0.87		0.86	1.00		

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p < .01, *p < .05

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.75 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ การปรับเปลี่ยนระบบ

การเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 (CHANG) สามารถอธิบายความแปรปรวนของหลักไตรสิกขา (SHIKKA) ได้ร้อยละ 75 และยังพบว่าสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในมีค่าเท่ากับ 0.87 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 (CHANG) และหลักไตรสิกขา (SHIKKA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา (HRM) ได้ร้อยละ 87

การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 (CHANG) พบว่า มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา (HRM) พบว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 กับการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.86 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.26 และอิทธิพลทางอ้อม 0.60 เป็นอิทธิพลรวม 0.86 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย เรียนรู้จากการทำโครงการ จัดการเรียนการสอนตามความต้องการ เหมาะสมรายบุคคล ทำงานร่วมกัน ห้องเรียนสู่ชุมชนโลก เรียนรู้ผ่านเครือข่าย ประเมินเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ และเรียนรู้เพื่อชีวิต ทำให้เกิดการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติขึ้นมาได้

หลักไตรสิกขา (SHIKKA) พบว่า มีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา (HRM) พบว่า หลักไตรสิกขากับการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.92 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.69 และเป็นอิทธิพลรวม 0.69 โดยมีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า หลักไตรสิกขาประกอบด้วย ศีล (พฤติกรรม) สมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น) และปัญญา (องค์ความรู้) ทำให้เกิดการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติขึ้นมาได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา พบว่า การพัฒนาตามศีล (พฤติกรรม : Behavior) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์” การพัฒนาตามสมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น : Mind) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ความรู้” และการพัฒนาตามปัญญา (องค์ความรู้ : Wisdom) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” และ “ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ” นอกจากนั้นยังอาศัยปัจจัยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 อีก 8 ด้าน ที่จะทำให้การพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จคือ 1) การเรียนรู้จากการทำโครงการ 2) การจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ 3) เหมาะสมรายบุคคล

4) การทำงานร่วมกัน 5) ห้องเรียนสู่ชุมชนโลก 6) เรียนรู้ผ่านเครือข่าย 7) ประเมินเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ 8) เรียนรู้เพื่อชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.524 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ด้านทักษะ ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามลำดับ เห็นได้ว่าบุคลากรอาชีวศึกษามีการติดตามเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะทางสังคมมาใช้ในการทำงานได้ สนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของตน ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานที่คล่องแคล่วและชำนาญ แก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะได้ มีเหตุ มีผล และเกิดการสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะยุทธ เกตุอยู่ (2559) ที่พบว่า การประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมมี 3 องค์ประกอบได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา ที่สามารถบูรณาการนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนหลักพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ หลักไตรสิกขา คือ หลักศีล นำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมหลักสมาธินำไปสู่การพัฒนาจิตใจ และหลักปัญญา นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ สายด้วง (2560) ที่พบว่า พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสหกรณ์การเกษตรจังหวัดปทุมธานี 1) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ขอบธรรม และจริยธรรม พบว่า การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพการรับรู้ข้อห้าม เอาใจใส่ในงาน ฝึกอบรม ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องมีอุดมการณ์รักองค์กร 2) สภาพด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า มีการฝึกอบรม ส่งเสริมจริยธรรมการทำงานเป็นทีม ข้อปฏิบัติเหมือนกัน จัดทำคู่มือกำหนดพฤติกรรม/ส่งเสริมจรรยาบรรณและบทลงโทษ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา พบว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 กับการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.86 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.26 และอิทธิพลทางอ้อม 0.60 เป็นอิทธิพลรวม 0.86 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย เรียนรู้จากการทำโครงการ จัดการเรียนการสอนตามความต้องการ เหมาะสมรายบุคคล ทำงานร่วมกัน ห้องเรียนสู่ชุมชนโลก เรียนรู้ผ่านเครือข่าย ประเมินเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ และเรียนรู้เพื่อชีวิต ทำให้เกิดการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติขึ้นมาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล บรรดาศักดิ์ และคณะ (2558) ที่พบว่า อาจารย์และนักศึกษาได้สะท้อนมุมมองการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ใน 2 ประเด็นหลักตรงกัน ดังนี้ 1) การรับรู้ความหมายของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่า เป็นผู้เรียนที่สนใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา เป็นผู้เรียนที่มีความคิดเชิงเหตุผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา เป็นผู้เรียนที่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้ เป็นผู้เรียนที่เป็นคนดีมีคุณธรรม และเป็นผู้เรียนที่มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และ 2) การเรียนรู้เพื่อเป็นผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้แก่ เรียนรู้จากการลงมือทำและเรียนรู้จากสื่อหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ครั้งนี้จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อการเป็นบัณฑิตในยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติพร เกิดเรือง (2564) ที่พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต เน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ตามหลักสูตรเท่านั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ แบ่งปันความรู้และเนื้อหาผ่านเครือข่ายออนไลน์ เน้นการสร้างสรรค์ และการคิดเชิงวิพากษ์ เน้นการใช้เครือข่ายออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เนื้อหาการเรียนรู้สามารถสร้างองค์ความรู้ และส่งเสริมความรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น

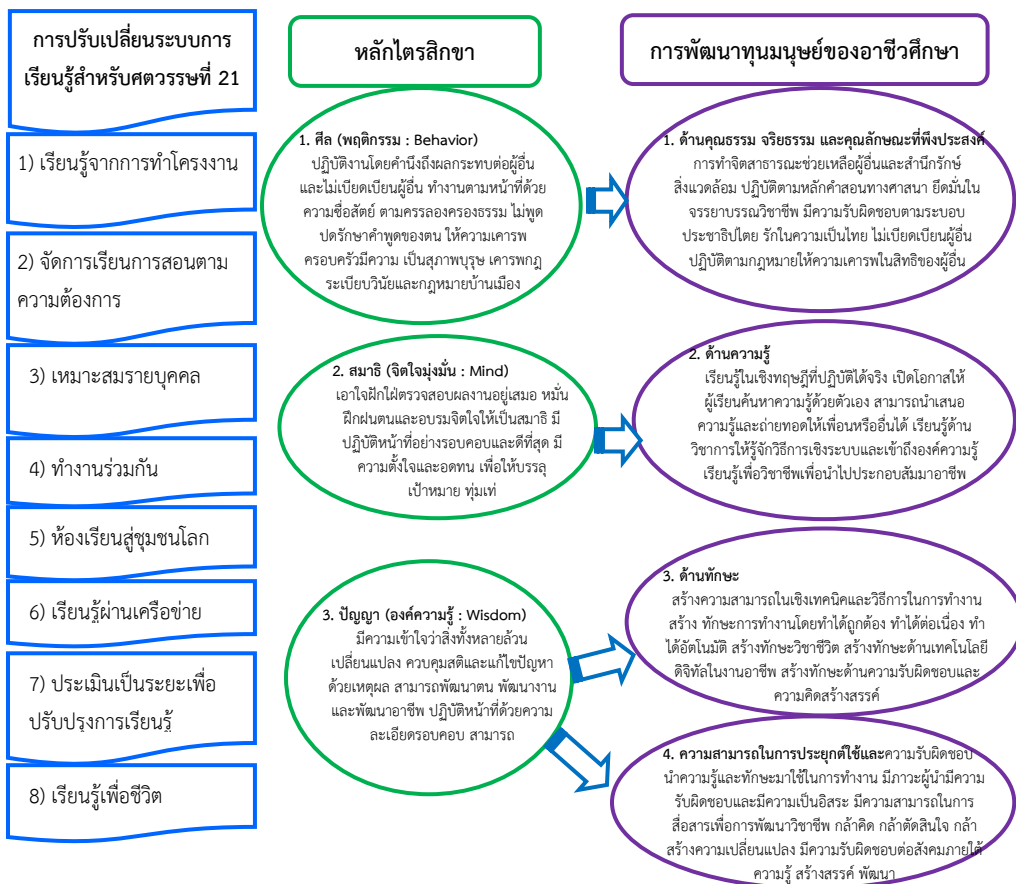
2. หลักไตรสิกขา (SHIKKA) มีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา (HRM) พบว่า หลักไตรสิกขากับการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษา ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.92 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.69 และเป็นอิทธิพลรวม 0.69 โดยที่อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล (พฤติกรรม), สมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น) และปัญญา (องค์ความรู้) ทำให้เกิดการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติขึ้นมาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติทัศน์ นิพนธ์พิทยา (2562) ที่พบว่า การพัฒนาด้านหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย สิลสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขาส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหาร

พัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ต้องให้มีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมไตรสิกขา ประกอบด้วย การปฏิบัติตามหลักศีลสิกขา (มีวินัย) การปฏิบัติตามหลักจิตตสิกขา (ใจสะอาด) การปฏิบัติตามหลักปัญญาสิกขา (ฉลาดหลักแหลม) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมณีก ธีรปัญญา (กลั่นน้อม) (2564) ที่พบว่า บวรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาบุคคลเพื่อให้เกิดสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการและหลักธรรม ดังนี้ 1) ศีล การฝึกฝนในด้านของความประพฤติหรือพฤติกรรมดี ประกอบด้วย รู้จักกฎ ระเบียบ บริหารเป็นธรรม และมีจิตสำนึก 2) สมาธิ การฝึกฝนในด้านของจิตใจหรือมีจิตใจมุ่งมั่น ประกอบด้วย มาตรฐานสากล วิสัยทัศน์ก้าวไกล มีใจมุ่งมั่น และ 3) ปัญญา การพัฒนาในด้านการเรียนรู้หรืออารังความรู้ ประกอบด้วย เสริมสร้างความรู้ พัฒนาผู้นำ เพิ่มพูนทักษะ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การบวรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา โดยการพัฒนาตามศีล (พฤติกรรม : Behavior) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์” การพัฒนาตามสมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น : Mind) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ความรู้” และการพัฒนาตามปัญญา (องค์ความรู้ : Wisdom) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” และ “ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ” นอกจากนั้นยังอาศัยปัจจัยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 อีก 8 ด้าน ที่จะทำให้การพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จคือ 1) การเรียนรู้จากการทำโครงการ 2) การจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ 3) เหมาะสมรายบุคคล 4) การทำงานร่วมกัน 5) ห้องเรียนสู่ชุมชนโลก 6) เรียนรู้ผ่านเครือข่าย 7) ประเมินเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ 8) เรียนรู้เพื่อชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัชร วัฒนวิวงศ์ (2564) ที่พบว่า โมเดลการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างความยั่งยืนในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมาพบว่า ไตรสิกขาประกอบด้วย 1) “ศีล” หลักฝึกอบรมความประพฤติทางกายและวาจา: พุทธถูกต้อง ทำถูกต้องปฏิบัติศีล 5 ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่โกหก ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่ดื่มของมึนเมา 2) “สมาธิ” ฝึกอบรมจิตให้เกิดคุณธรรม มีสติ จิตเป็นหนึ่ง พัฒนาอารมณ์, จิตใจผ่องใส มีสมาธิ 3) “ปัญญา” ฝึกอบรมปัญญาให้มีสติรู้เท่าทัน ให้เข้าใจ และรู้ตามความจริง ช่วยส่งเสริม 1) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 2) ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) ตระหนักรู้ในสิ่งแวดล้อม หลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาจะทำให้เกิดความสุขของชีวิต เป็นมนุษย์สุขสมบูรณ์ นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑิตัทน์ นิพนธ์พิทยา (2564) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

กองบัญชาการกองทัพไทย ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นทรัพยากรที่พึงประสงค์คือ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับการสูญเสียจากการเปลี่ยนแปลง การพัฒนากำลังคุณภาพเพื่อให้เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทางก้าวหน้าในสายอาชีพ และการพัฒนาความเป็นมืออาชีพในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 2) พัฒนาด้านกระบวนการบริหาร ประกอบ การวางแผนที่ดี มีการจัดองค์การที่ทันสมัย ใส่ใจการบังคับบัญชาสั่งการ ประสานงานทั่วองค์กร มีความแน่นอนในการควบคุม 3) ให้มีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมไตรสิกขา ประกอบด้วย การปฏิบัติตามหลักศีลสิกขา(มีวินัย) การปฏิบัติตามหลักจิตตสิกขา(ใจสะอาด) การปฏิบัติตามหลักปัญญาสิกขา(ฉลาดหลักแหลม)

องค์ความรู้จากการวิจัย

รูปภาพที่ 1 แสดงการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา

จากแผนภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์อาชีวศึกษา

1. ศีล (พฤติกรรม : Behavior) เมื่อพัฒนาตามศีล (พฤติกรรม : Behavior) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์” โดยทำให้เป็นคนมีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่นและสำนึกรักษาสິงแวดล้อม ปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรับผิดชอบตามระบอบประชาธิปไตย รักในความเป็นไทย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายให้ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น

2. สมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น : Mind) เมื่อพัฒนาตามสมาธิ (จิตใจมุ่งมั่น : Mind) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ความรู้” โดยเป็นความรู้เชิงทฤษฎีที่ปฏิบัติได้จริง ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง สามารถนำเสนอความรู้และถ่ายทอดให้เพื่อนหรืออื่นได้ มีการเรียนรู้ด้านวิชาการ รู้จักวิธีการเชิงระบบและเข้าถึงองค์ความรู้ มีเรียนรู้เพื่อวิชาชีพและนำไปประกอบสัมมาอาชีพ

3. ปัญญา (องค์ความรู้ : Wisdom) เมื่อพัฒนาตามปัญญา (องค์ความรู้ : Wisdom) จะทำให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” โดยมีความสามารถในการเชิงเทคนิคและวิธีการ มีทักษะการทำงานโดยทำได้ถูกต้อง ทำได้ต่อเนื่อง ทำได้อัตโนมัติ มีทักษะวิชาชีพ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะด้านความรับผิดชอบและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นยังเกิด “ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ” โดยผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการทำงาน มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบและมีความเป็นอิสระ มีความสามารถในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าสร้างความเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบต่อสังคมภายใต้ความรู้ สร้างสรรค์ และพัฒนา

นอกจากนั้นยังอาศัยปัจจัยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 อีก 8 ด้าน ที่จะทำให้การพัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้จากการทำโครงการ เรียนรู้ปัญหาเพื่อนำมาพัฒนาโครงการ ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่
2. การจัดการเรียนการสอนตามความต้องการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม
3. เหมาะสมรายบุคคล โดยผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้วิธีการเรียนรู้ที่ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง
4. การทำงานร่วมกัน ให้ผู้เรียนร่วมแรงร่วมใจกันในการเรียนรู้
5. ห้องเรียนสู่ชุมชนโลก โดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงห้องเรียนไปสู่โลกภายนอกได้อย่างไร้ขีดจำกัด
6. เรียนรู้ผ่านเครือข่าย ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยสามารถเข้าไปสืบค้นความรู้จากตำรา แหล่งเรียนรู้อื่นๆ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดิจิทัล
7. ประเมินเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ กำหนดให้ผู้สอนมีการนำข้อบกพร่องทางการเรียนไปปรับปรุงพัฒนา

ผู้เรียน 8. เรียนรู้เพื่อชีวิต ส่งเสริมให้การเรียนรู้ที่โรงเรียนมีความหมายต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ปรับตัวและปรับชีวิตให้เดินไปสู่เป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกำหนดหลักธรรมไตรสิกขา ให้เป็นค่านิยมร่วมของแต่ละสถาบันเพื่อให้นักเรียนที่เป็นชาวพุทธได้นำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเป็นสุภาพบุรุษอาชีวศึกษา

2) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกำหนดแนวทางปฏิบัติและวิธีการพัฒนา เพื่อให้มีการศึกษา การฝึกอบรม โดยพาเข้าวัดฟังธรรม ฟังสมาธิ ให้เกิดให้เห็นเป็นรูปธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้องค์ความรู้ใหม่ และนำมากำหนดไว้ในหลักสูตรเพิ่มเติม

2) ควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสอนให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน และปรับใช้ได้จริงในสังคม

3) ควรพัฒนาศีล หรือพฤติกรรมให้ผู้เรียนให้ความเคารพรอบครั มีความเป็นสุภาพบุรุษ ไม่ล่วงเกินผู้อื่น ตระหนักถึงโทษที่เกิดจากการเที่ยวเตร่ การดื่มสุรา และจากการเสพยาเสพติด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทุนมนุษย์ ของอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อให้เห็นความแตกต่าง ความเหลื่อมล้ำ และสามารถนำมากำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาได้

2) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแปรในการวิจัยให้มากขึ้น และนำหลักธรรมมาเป็นเครื่องชี้วัดทางการพัฒนานักเรียนอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์และนำไปสู่การวิจัยในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

ชนะยุทธ เกตุอยู่. (2559). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวทางของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ฐิติพัฒน์ นิพนธ์พิทยา. (2562). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์. (มปท.). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).
- ธนพล บรรดาศักดิ์ และคณะ. (2558). การเป็นผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21: มุมมองจากอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 4(2), 175-189.
- พระสมนึก อีรปญโญ (กลั่นน้อม). (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ สายด้วง. (2560). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสหกรณ์การเกษตรจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิพัชร วัฒนรวีวงศ์. (2564). พุทธบูรณาการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). รายงานสรุปจำนวนบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://techno.vec.go.th.tabid/766/ArticleId/24893/language/thTH/24893.aspx>.
- อติพร เกิดเรือง. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(1), 781-782.
- Living Excellence News. (2563). ศธ. เร่งยกระดับอาชีวศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ มุ่งผลิตและพัฒนาทุนมนุษย์รองรับตลาดแรงงาน เพิ่มศักยภาพทัดเทียมมาตรฐานสากล. สืบค้น 31 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.livingexcellencenews.com/17662303>.